

Tekna er fagforeningen for 112 000 naturvitere, teknologer og studenter. Våre medlemmer har høyere utdanning og representerer viktige kunnskapsmiljøer i Norge.

Foto: Getty Images

Teknas innspill til statsbudsjettet for 2026

- **Realfagskrisen er stadig økende**
- **Den grønne omstillingen går for sakte**
- **Samfunnssikkerhet og beredskap må styrkes**

Viktige saker:

- En helhetlig realfagssatsning må på plass for å styrke rekrutteringen til realfag.
- Øke offentlige investeringer i FoU til 1,25 prosent av BNP fram mot 2030.
- Satsningen på natur og oppfølgingen av naturmeldingen må gis et tilstrekkelig løft på minimum 1,1 mrd. kr.

Teknas innspill til statsbudsjettet 2026

Realfagskrisen er stadig økende

Teknologisk og naturvitenskapelig kompetanse er avgjørende for innovasjon og teknologiske fremskritt for å løse de store utfordringene Norge har foran seg, på en bærekraftig måte. Det er en betydelig og økende mangel på realfagskompetanse i arbeidslivet, samtidig svikter rekrutteringen til særlig matematikk og fysikk i skolen – vi står i en realfagskrise.

De siste årene har det vært kutt både finansieringen til UH-sektoren og i forskningsbudsjettet. Dette til tross for at både Draghi-rapporten og Perspektivmeldingen viser at høyere utdanning og forskning er viktig for å ivareta vår konkurransekraft og evne til å løse viktige samfunnsutfordringer.

Realfagsløft

- Det må bevilges midler og ressurser til kommuner som satser ekstraordinært på å bygge realfagskompetanse slik som ble gitt **realfagskommuner** i tidligere budsjetter.
- Det må bevilges midler i «Kompetanse for kvalitet» til å **løfte læreres kompetanse innen matematikk**, naturfag og teknologi, også for lærere på videregående.
- Det er behov for **midler til fasiliteter for å gi god undervisning i teknologi- og naturfag**. Ordningen med rentekompensasjon for lån til investering i bygg og utstyr for å sikre en mer praktisk og variert skole som oppfølging av Rekruttering til teknologi Meld. St. 20 (2023-2024), må avvikles. Stram kommuneøkonomi tilsier at kommuner ikke vil prioritere låneopptak til å investere i oppgaver som ikke er lovpålagt.
- **Midler til utstyr og tilrettelegging for mer praktisk læring** innen naturfag og teknologi må dobles.
- Det må settes inn **tiltak og midler for å beholde gode lærere i skolen**, og for å få utdannede lærere som ikke jobber i skolen til å søke seg tilbake til skolen, herunder utvikle karriereveier, styrke laget rundt eleven og gode ordninger med kompetanseheving i Dekomp-ordningen.
- Det må utvikles tiltak og settes av midler for oppfølging av Meld. St. 20 (2023-2024) Rekruttering til teknologi til tiltak som skal bidra til økt rekruttering til teknologifagene.
- Det må lages en strategi og settes av midler for kompetanseheving innen digitalisering og bruk av **kunstig intelligens i utdanningssektoren** – fra grunnskole og ut høyere utdanning.

Livslang læring

- Det må bevilges midler til kompetanse til å følge opp digitalisering blant UH-ansatte og ansatte i skolen.
- **Etter- og videreutdanning** må inngå som en integrert del av det samfunnsoppdraget som våre utdanningsinstitusjoner er gitt på høyere nivå og må gjenspeiles i økt grunnfinansiering.
- Det må settes av midler til å følge opp konkrete tiltak fra **kompetansereformutvalgets rapport** som er varslet i januar.
- Det må settes av midler til å følge opp konkrete tiltak fra **kompetansebehovsutvalgets rapport** som er varslet i juni.

Høyere utdanning

- Kuttene som er gjort i 2023, 2024 og 2025 i universitets- og høyskolesektoren må reverseres.
- Studiestøtten må økes og knyttes til 1,5 ganger grunnbeløpet i folketrygden slik at studentene får forutsigbarhet og en støtte man kan leve av.
- Det må sikres at det ikke nedlegges studieprogrammer som er av nasjonal og lokal interesse.
- Det må innføres kompenserende ordninger for **utenlandsstudenter utenfor EØS/Sveits** for å sikre rekruttering av studenter til studieprogram av særlig betydning for norsk arbeidsliv.

Forskning

- Skape tverrpolitisk enighet om **langsiktig og forutsigbar finansiering av forskning og innovasjon**. Det vil gi forskningsmiljøene, næringslivet og offentlig sektor mulighet og trygghet til å bygge forskningskapasitet og omstillingskraft for samfunnet.
- **Øke offentlige investeringer i forskning og innovasjon til 1,25 prosent av BNP** fram mot 2030 for å sikre kunnskapsutvikling og stimulere til forskning, utvikling og innovasjon (FoUI) i næringslivet.
- **Styrke grunnmuren i norsk forskning**: Universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter må ha rammebetingelser som sikrer forskerrekuttering og muliggjør utvikling av fremragende og relevante fagmiljøer.
- Videreutvikle **virkemidler og rammevilkår som legger til rette for at næringslivet investerer i FoUI** og forskningssamarbeid, for økt grønn konkurransekraft og for skalering av forskningsbaserte oppstartsbedrifter.

Den grønne omstillingen går for sakte

Vi står overfor en av de største utfordringene i menneskets historie - klimaendringer. Utslippene av drivhusgasser må reduseres betydelig for å begrense den globale oppvarmingen til 1,5 grader, som er målet satt av Parisavtalen. På tross av dette, går den grønne omstillingen i samfunnet for sakte. Klimautvalget 2050 gjort en helhetlig utredning av de veivalgene Norge står overfor for å nå målet om å bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Et viktig perspektiv som Klimautvalget bringer inn er utfordringene og motsetningene som ligger i å få ned utslipp, bygge ut fornybar energi og ivareta natur

En kunnskapsøkonomi som bygger på forskning, innovasjon og teknologiutvikling er nødvendig for å sikre en bærekraftig omstilling. Eksisterende næringer må gjennom en grønn og digital omstilling og nye næringer må støtte opp under dette. Skal vi lykkes i omstillingen må det i større grad legges til rette for gründere og oppstartsbedrifter, samt en styrking av ordningene som bidrar til forskning og utvikling i næringslivet.

Klima

- Bevilge 1,5 mrd. kr til **punktutslippsprogrammet under Enova**, slik at bevilgningen kommer på omtrent samme nivå som i saldert budsjett 2024.
- Styrke satsningen på **klimatiltak i transportsektoren i Enova**, med 1 mrd. kr (inkluderer både tiltak for reduserte utslipp fra tungtransport på land og maritim transport).
- Styrke **klimasats** til 500 mill. kr (kapittel 1420, post 61). Av den totale bevilgningen bør halvparten settes av til klimatilpasningstiltak.

Natur

- Satsningen på natur og oppfølgingen av naturmeldingen må gis et **tilstrekkelig løft i satsbudsjett for 2026 på minimum 1,1 friske mrd. kr.** Det må også etableres en budsjettmessig opptrappingsplan for perioden 2026 til 2030.
- Reversere de varslede kuttene som **Havforskningsinstituttet** må gjennomføre. Det vil gi oss mindre viktig kunnskap om havet.
- Bevilge **150 mill. kr til en ny ordning for forskningsentre for natur** etter modell av FME-ordningen slik som omtalt i naturmeldingen

Energi

- Igangsette arbeidet med en **oppdatert og mer ambisiøs handlingsplan for energieffektivisering**. Beregninger fra SINTEF viser at årlige bevilgninger på 4–5 mrd. kr kan utløse energieffektivisering i byggesektoren som tilsvarer 25 prosent av Norges totale strømforbruk.
- **Øke bevilgningene til klima, industri og teknologi med 500 mill. kr i 2026**, og legge fram en strategi for energiforskning. Må innebære blant annet økt satsning på CO₂-fangst og lagring, styrking av midlene til forskningsrådets energiforskningsprogrammer og en styrking av teknologisenteret på Mongstad.
- Etablere en statlig ordning for **utbygging av infrastruktur for CO₂-fangst** og lagring fra industrien, i tråd med anbefalingene fra rapporten til Oslo Economics som regjeringen fikk utarbeidet.

Næringslivet

- Øke bevilgningen til de **arbeidslivsmedisinske sentrene** for å styrke forskning og kompetanseutvikling på å forebygge arbeidsrelatert sykefravær.
- Det må etableres en **medfinansieringsordning** for norske aktørers deltakelse i DIGITAL slik regjeringen har lagt opp til i sin strategi.
- Medfinansieringen av de to **norske digitale innovasjonsnavene (EDIH)** må opprettholdes ut programperioden til DIGITAL.
- Det må lages en opptrappingsplan med mål om å øke **grunnbevilgningen til de teknisk-industrielle forskningsinstituttene**, slik at den over en femårsperiode utgjør minimum 15 prosent av deres årlige inntekter.
- Bevilgningene til **katapultordningen** under SIVA må styrkes. Norsk katapult har et stort potensial for å sikre viktig testinfrastruktur som i dag ikke blir utnyttet. Bevilgningene må også økes om det skal realiseres en katapult innen helse.
- Bevilgningene til Forskningsrådet må styrkes med mål om å ta ut potensialet i ordningene **Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN)** og **Nærings-Ph.d.**
- Det må bevilges midler til en utlysningrunde under **Grønn plattform** i 2026.
- Det må bevilges friske midler til **tidligfaseinvesteringer** under **Investinor**.
- Det må utarbeides en strategi for Norges utvikling og utnyttelse av **kvanteteknologi**.

Samfunnssikkerhet og beredskap må styrkes

Vi lever i en tid med økt usikkerhet, spenning og trusler i verden. Krig, pandemi, klimaendringer, og digitalisering utfordrer vår sikkerhet og beredskap på nye måter. Et endret klima fører til hyppigere og mer ødeleggende ekstremvær. Lokalsamfunn, veier og annen infrastruktur får større skader og behovet for forebygging øker. Erfaring fra ekstremværet Hans høsten 2023 viser at der hvor forebyggende tiltak er gjennomført har man sluppet kostbare skader ved flom og skred.

Økte geopolitiske spenninger gir et skjerpet trusselbilde. Motstandsdyktigheten i kritiske samfunnsfunksjoner og grunnleggende nasjonale funksjoner må styrkes. Dette krever kunnskap om sårbarheter og avhengigheter. Å skape bevissthet, veilede og informere om risikoen for at teknologi og kunnskap kommer på avveie vil være sentralt for å sikre næringsliv og offentlige virksomheter.

Klimatilpassing og infrastruktur

- Bevilgningene til NVE og kommunene til **farekartlegging og forebygging av flom og skred** bør økes for å stå imot de klimaendringene som vi nå står midt oppe i.
- Bevilgningene til fornying og **vedlikehold av jernbanen** må økes for å få ned etterslepet på vedlikehold slik at infrastrukturen kan stå imot klimaendringene.
- Bevilgningene til **vedlikehold av riksveier og fylkesveier** må øke slik at etterslepet går ned, samt å gjøre de mer rustet for endringer i klimaet.
- Staten må bidra mer til finansieringen for å utløse flere oppgraderingsprosjekter i kommunene. Regjeringen bør vurdere ulike ordninger for statlige bidrag til **oppgraderinger og investeringer i vann og avløpssektoren**. Rentekompensasjon eller lån som ettergis ved innfrielse av miljøkriterier bør inngå i vurderingen.
- Det må etableres en statlig **tilskuddsordning til små kommuner** slik at kommunene får gjennomført konsekvensutredninger som grunnlag for sammenslåing av tjenester. Dette vil styrke fagmiljøene og gi bedre kvalitet på de tekniske tjenestene.
- Det må etableres en statlig tilskuddsordning for kommunene til teknologiutvikling på **avløpsområdet i vannbransjen**.

Samfunnssikkerhet

- Behovet for å **styrke kapasiteten i NSM** må følges tett. Økt aktivitet og hendelser rundt kritisk infrastruktur og store investeringer i forsvaret vil føre til flere oppgaver for sivile sikkerhetsmyndigheter.
- Det må sikres midler til å øke kapasiteten og **få ned køene for sikkerhetsklarering** hos klareringsmyndigheten for å sikre spesialister innen samfunnskritiske områder.
- **Styrke bevilgningen til Nkom** slik at de har tilstrekkelig med midler for å sikre redundans i nødnett og flere leverandører med avtale om nødnummer.
- Det må følges tett om det nyopprettede **Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner** (DEKSA) har tilstrekkelig med midler for å sikre god veiledning og lisensbehandling.